

*Bu makale benzerlik taramasına tabi tutulmuştur.
Araştırma Makalesi/ Research Article*

BODRUM'DA YAŞAYAN YEREL HALKIN KENTSEL YAŞAM KALİTESİ ALGILARININ AŞIRI TURİZM (OVERTOURİZM) KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ***

Yurdanur YUMUK*
Volkan ALTINTAŞ**

Öz

Aşırı turizm (overtourism) taşıma kapasitesinin aşıldığı oldukça kalabalık destinasyonları işaret etmektedir. Aşırı turizm talebiyle karşılaşılan destinasyonlarda kentsel yaşam kalitesinin kabul edilemez bir ölçüde azaldığı görülmektedir. Çevre kirliliği, enflasyon, yerli-turist çatışması ve benzeri sonuçlar kentsel yaşam kalitesinin düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın amacı, Bodrum'da yaşayan yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algısını aşırı turizm çerçevesinde değerlendirmektir. Araştırmanın evrenini Bodrum'da yaşayan yerel halk oluşturmaktadır. Literatürde yer alan konu ile ilgili araştırmalardan yararlanılarak bir anket formu düzenlenmiştir. Elde edilen veriler sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan istatistik paket programı (SPSS) aracılığıyla analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda; aşırı turizm kapsamında değerlendirilen Bodrum'da yaşayan yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algısının demografik değişkenlerden yalnızca yaşa göre farklılık gösterdiği ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler:Turizm Talebi, Aşırı Turizm (Overtourism), Kentsel Yaşam Kalitesi Algısı, Bodrum

EVALUATION OF LOCAL RESIDENT PERCEPTIONS OF URBAN LIFE QUALITY IN BODRUM WITHIN THE SCOPE OF OVERTOURISM

Abstract

Overtourism refers the overcrowded destinations exceeding carrying capacity. It is seen that urban life quality decreases unacceptably in destinations with excess tourism demand. Environmental pollution, inflation, tourist-local conflict, etc. reveal that urban life quality is low. In this sense, the purpose of the research is to evaluate local resident perceptions of urban life quality in Bodrum within the scope of overtourism. Local resident in Bodrum constitutes the population of the research. A questionnaire form was prepared by making benefit of the researches concerning the topic in the literature. Data was analysed via the Statistical Package for the Social Sciences (SPSS). As a result, it was revealed that the local resident perceptions of urban life quality in Bodrum within the scope of overtourism varied across age, one of the demographic variables.

Keywords: Tourism Demand, Perception of Urban Life Quality, Overtourism, Bodrum

*** Bu makale 04-06 Nisan 2019 tarihlerinde İzmir-Çeşme'de düzenlenen "3. Uluslararası Uygulamalı Sosyal Bilimler Kongresi"nde sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş versiyonudur

* Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Türkiye, yumukyurdanur16@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9859-4393>

** Doç. Dr. , İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Turizm Fakültesi, Türkiye, volkan_altintas@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-2450-0347>

1.GİRİŞ

Kentsel yaşam kalitesi kavramı kentte yaşam kalitelerini etkileyen fiziksel, sosyal ve ekonomik çevre kalitesi ile ilgili algıların bütünü ifade etmektedir. Kentleşmenin büyük bir ivme kazandığı günümüzde çevre kirliliği, alt ve üst yapı yetersizliği, yaşam maliyeti yüksekliği ve güvensiz çevre koşulları gibi problemler insanların kentsel yaşam kalitesi algılarını olumsuz yönde etkilemektedir. Kentsel yaşam kalitesi algısı üzerinde etkiye sahip olan faktörlerden bir diğeri de aşırı turizm (overtourism) kavramıdır. Aşırı turizmin (overtourism) görüldüğü bölgelerde nüfus artışı ile beraber çevre kirliliği, alt ve üst yapı yetersizliği, enflasyon ve sosyal çatışma gibi sonuçlar ortaya çıkmakta ve buna bağlı olarak kentsel yaşam kalitesi algısı olumsuz etkilenmektedir.

Bu kapsamda, araştırmanın amacı, aşırı turizm talebiyle karşı karşıya kalan Bodrum’da yaşayan yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algılarının sahip oldukları demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymaktır. Kentsel yaşam kalitesi kavramı ile ilgili farklı disiplinlerde araştırmalara rastlanmasına rağmen, aşırı turizm çerçevesinde kentsel yaşam kalitesinin incelendiği araştırmaların kısıtlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle araştırmanın turizm alan yazınına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.KENTSEL YAŞAM KALİTESİ ALGISI

Kentsel yaşam kalitesi, fiziksel çevre, sosyal çevre, ekonomik çevre, teknolojik çevre ve politik çevre kalitesine yönelik bileşenlerden oluşmaktadır (D’Agostini ve Fantini, 2008:491). Fiziksel çevre kalitesi açık ve yeşil alanlar, rekreasyon alanları, ulaşım hizmetleri, altyapı ve belediye hizmetleri, sosyo-kültürel aktiviteler, konut tipi ve kalitesi gibi özellikler ile açıklanmaktadır. Sosyal çevre kalitesi yaşam biçimi, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim, gönüllülük esasına dayalı toplumsal faaliyetler, güvenlik vb. faktörlerle ilişkili iken; ekonomik çevre kalitesi ise yaşam maliyeti ve alım gücü gibi faktörleri ifade etmektedir (Emür ve Onsekiz, 2007:369). Dünya Sağlık Örgütü (WHO)’nün yayınlamış olduğu rapora göre (1997); yüksek kaliteli temiz ve güvenli bir fiziksel çevrenin sunulduğu, ekosistemin sürdürülebilirliğinin sağlandığı, güçlü ve karşılıklı destekleyici bir toplum yapısının hâkim olduğu, su, yiyecek, barınma ve güvenlik vb. temel ihtiyaçların karşılandığı, halkın yaşamlarını etkileyen kararlara yüksek katılımının sağlandığı, çeşitli ve yenilikçi yerel ekonominin söz konusu olduğu, kültürel ve biyolojik mirasına saygı gösteren, sağlık ve bakım hizmetlerine ulaşılabilirdiği bir kent sağlıklı bir kent olarak kabul görmektedir.

Kentsel yaşam kalitesi kent sakinlerinin tatmin düzeylerini belirlemede sıklıkla kullanılan etkili bir politik kavramdır (Myers, 1988: 347). Trafik, suç oranı ve iş fırsatları gibi unsurlar kentsel yaşam kalitesini olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Yaşam kalitesi kavramı, genel refah seviyesinin artırılması, toplumsal huzur veya toplumsal ilgi gibi çeşitli şekillerde ifade edilen, planlamanın özünü temsil etmektedir (Karamustafa vd., 2010: 3). Kentsel yaşam kalitesi kent sakinlerinin sorunlarına çözüm üretebilmek, daha fazla yatırımı teşvik edebilmek, nitelikli işgücünü kente çekebilmek ve aynı zamanda kente gelen ziyaretçi sayısını artırabilmek açısından önem taşımaktadır (Rogerson, 1999).

3. AŞIRI TURİZM (OVER TOURISM)

1960’lı yıllarda turizmin destinasyonlar üzerindeki negatif etkileri konusunda başlayan tartışmalar 1980’lerde “taşıma kapasitesi” kavramı ile daha ileriye götürülmüştür. Herhangi bir destinasyonun kaynaklar üzerinde negatif etki yaratmaksızın, ziyaretçi tatminini düşürmeksizin ya da söz konusu bölgenin kültürünü ve ekonomisini olumsuz etkilemeksizin maksimum kullanım düzeyi taşıma kapasitesini ifade etmektedir (McCool ve Lime, 2001: 381). Destinasyonda mevsimselliğe bağlı olarak artış gösteren ziyaretçi sayısı ve bu ziyaretçilerin fiziksel ve sosyal çevre üzerindeki olumsuz etkileri ise taşıma kapasitesi aşımının göstergeleri olarak kabul edilmektedir. 2000’li yıllar öncesinde “doğal kaynaklarının

aşırı kullanımı” olarak tanımlanan “overtourism” kavramının turizm medyasıyla tanışması 10 yıl sonra gerçekleşmiş; 2016’lı yılların sonlarında kavram kontrolsüz turizm gelişimine yönelik protesto anlamına gelen İspanyolca “turismofobia” terimi ile karşılık bulmuş ve 2018 yılında online seyahat dergisi olan “Skift” de pazarlanabilir bir kavram olarak kullanılmıştır (Koens vd., 2018: 2-3).

Aşırı turizm (overtourism) taşıma kapasitesinin aşıldığı aşırı kalabalık destinasyonları işaret etmektedir (Walmsley, 2017: 2). Aşırı turizmin (overtourism) bir destinasyondaki ilgili tüm paydaşlara bağlı olarak çevresel, ekonomik, psikolojik ve algısal faktörleri içerisinde barındıran çok boyutlu bir olgu olarak düşünülmesi gerekmektedir (Gonzalez vd., 2018: 277). Bu nedenle aşırı turizm (overtourism) destinasyonda yalnızca nüfus artışına sebebiyet vermemekte; aynı zamanda çevre bütünlüğü ve sosyal yaşam gibi faktörleri olumsuz etkileyebilmektedir (McCool ve Lime, 2001: 381).

4.AŞIRI TURİZM VE KENTSEL YAŞAM KALİTESİ ALGISI İLİŞKİSİ

Kentleşme yaşam kalitesini yükselten ve kentsel mekânların geleneksel özelliklerini muhafaza eden ekonomik, sosyal ve kültürel fırsatlar sunmaktadır. Ancak, şehirlerin genişlemesi ve nüfus yoğunluğu nedeniyle yönetilemeyen değişiklikler mekân duygusuna, kentsel yapı bütünlüğüne ve toplumların kimliklerine zarar verebilmektedir. Ayrıca bazı tarihi mekânlar işlevlerini, geleneksel rollerini ve popülasyonlarını kaybetmektedirler (Taçoral vd., 2017: 458). Kentsel yaşam kalitesi algısını olumsuz etkileyen faktörlerden biri de aşırı turizmdir. Aşırı turizmle (overtourism) karşı karşıya kalan destinasyonlarda bölgedeki yerel halkın yaşam kalitesinin ve turist deneyimi kalitesinin azaldığı görülmektedir (Responsible Tourism Partnership, 2017). UNWTO (2018)’a göre de bir destinasyona yönelik aşırı talebin algılanan kentsel yaşam kalitesi ve ziyaretçi deneyimi üzerinde negatif etkiye sahiptir. Bireyler doğal ve kültürel çekicilikleri ziyaret etmek, çeşitli aktivitelere katılmak kısacası deneyim yaşamak amacıyla seyahat etmektedirler. Söz konusu deneyim destinasyonda geçirilen zamanın uzun ya da kısa olmasına ve kalitesine göre farklılık göstermektedir. Benzer şekilde destinasyonlarda da deneyime bağlı olarak bir takım yapısal değişimler gözlemlenmektedir. Destinasyonda yerel halk için ek gelir ve iş imkânları yaratan turizmin; aynı zamanda o bölgedeki yaşam maliyetini artırdığı söylenebilmektedir. Destinasyonda sunulan çeşitli rekreasyon olanakları ve kültürel aktiviteler aracılığıyla kendilerini esenlikte hisseden yerel halkın kültürel bozulma ya da artan suç oranları gibi negatif sonuçlarla karşı karşıya kalabilmesi de mümkün görünmektedir. Hava kirliliği, su kirliliği, yanlış avlanmayla birlikte yok olan vahşi yaşam ve yeşil alanların tahribatı gibi sonuçlar ise turizmin çevre üzerindeki negatif etkilerinden bazılarıdır. Bahsi geçen bu etkiler destinasyondaki yaşam kalitesini düşürmektedir. Bu nedenle, turizmin kentsel yaşam kalitesini artırabilecek bir güç olabilmesi için ekonomik canlılığın, ekolojik bütünlüğün ve sosyal eşitliğin göz önünde bulundurulduğu sürdürülebilir bir turizm anlayışının benimsenmesi gerekmektedir (Uysal vd., 2012).

5.METODOLOJİ

Araştırma modeline ve hipotezlere, evren ve örnekleme ve veri toplama aracının hazırlanmasına ilişkin açıklamalara bu başlık altında yer verilmektedir.

5.1. Araştırma Modeli ve Hipotezler

Değişkenler arasındaki ilişkinin anlamlandırılmaya çalışıldığı açıklayıcı türde olan bu araştırmada Bodrum’da yaşayan yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algılarının sahip oldukları demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği irdelenmektedir. Araştırma modeline göre; demografik özellikler (cinsiyet, medeni hal, yaş, eğitim düzeyi, gelir, ikamet süresi, ev sahibi olma durumu, araba sahibi olma durumu) bağımsız değişken ve kentsel yaşam kalitesi algısı ise bağımlı değişken olarak ele alınmaktadır. Yerli ve yabancı literatürde

turizme bağlı olarak ortaya çıkan kentsel yaşam kalitesi algısı ile demografik özellikler arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar bulunmaktadır.

Foça'da turizmin çevresel, sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerine yönelik halkın görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen araştırmada; turizmin etkilerine yönelik algının cinsiyet, meslek gruplarına ve kırsal ve kentsel bölgede yaşama durumuna göre farklılık göstermediği görülmüştür. Buna karşın eğitim düzeyi lisansüstü olan katılımcıların turizmin çevresel etkileri konusunda diğer eğitim düzeyi gruplarına göre daha duyarlı oldukları bulgusu elde edilmiştir (Gümüş ve Özüpekçe, 2009).

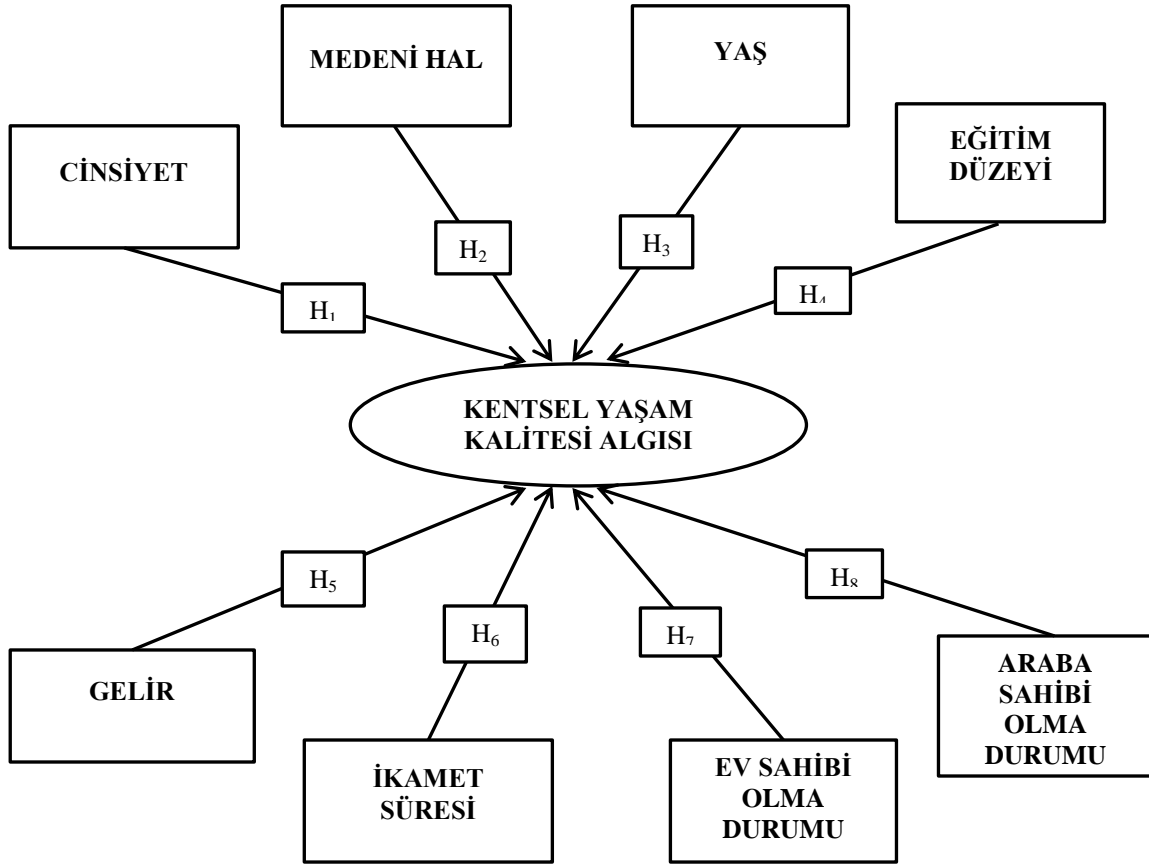
Karamustafa vd. (2010) tarafından Kayseri'de kentsel yaşam kalitesinin değerlendirildiği araştırmada; katılımcıların kentsel yaşam kalitesi ile ilgili önermelere katılım düzeylerinin medeni duruma, yaşa, gelire, eğitim düzeyine ve ikamet süresine göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya göre evlilerin, 41-50 yaş ve üzerinde bulunanların, düşük gelir grubunda yer alanların, eğitim düzeyi düşük olanların ve Kayseri'de 5 yıl ve daha fazla süredir yaşayanların kentsel yaşam kalitesine ilişkin algılarının daha pozitif yönde olduğu tespit edilmiştir.

Keçeli (2013) tarafından kentsel yaşanabilirlik ve cinsiyet ilişkisinin değerlendirildiği ve kamu hizmetlerinin ulaşılabilirliğinin, çevre kalitesinin ve rekreasyon olanaklarının birer gösterge olarak kabul edildiği araştırmada kadınların ve erkeklerin tutumları arasında cinsiyete dayalı çok büyük farklılıkların bulunmadığı ortaya konmuştur.

Gonzalez vd. (2018) tarafından İspanya'nın kültürel mirası olarak kabul edilen Besalú kentinde yaşayan halkın turizme yönelik algılarının sosyal taşıma kapasitesi kapsamında ortaya konduğu araştırmada; halkın turizme yönelik algılarının eğitim düzeyi değişkenine göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Eğitimsiz bireylerin eğitilmiş olanlara göre turizmin bölge ekonomisi üzerinde daha fazla olumsuz etkiye sahip olduğu görüşünü destekledikleri ortaya çıkmıştır.

Literatürde yer alan ilgili araştırmalardan yola çıkılarak aşağıdaki araştırma modeli ve araştırma hipotezleri geliştirilmiştir.

Şekil 1. Araştırma modeli

H₁: Bodrum’da yaşayan yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algısı cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H₂: Bodrum’da yaşayan yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algısı medeni hale göre farklılık göstermektedir.

H₃: Bodrum’da yaşayan yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algısı yaşa göre farklılık göstermektedir.

H₄: Bodrum’da yaşayan yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algısı eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H₅: Bodrum’da yaşayan yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algısı aylık gelire göre farklılık göstermektedir.

H₆: Bodrum’da yaşayan yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algısı ikamet süresine göre farklılık göstermektedir.

H₇: Bodrum’da yaşayan yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algısı ev sahibi olma durumuna göre farklılık göstermektedir.

H₈: Bodrum’da yaşayan yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algısı araba sahibi olma durumuna göre farklılık göstermektedir.

5.2. Veri Toplama Aracı

Nicel araştırma yönteminin tercih edildiği çalışmada anket tekniği kullanılmıştır. Literatürde yer alan çalışmalardan (Altıntaş, 2010; Çam, 2014; Karamustafa vd., 2010; Oktay ve Rüstemli, 2010; Taçoral vd., 2017; Yıldız ve Çalışkan, 2018) faydalanılarak 2 bölümden oluşan 44 ifadeli bir anket formu hazırlanmıştır. Anket formunda katılımcıların kentsel yaşam kalitesi algılarını ölçmeye yönelik 36 ifadenin yanı sıra demografik özelliklerini belirlemeye yönelik 8 ifadeye yer verilmiştir. Kentsel yaşam kalitesi algısına yönelik ifadeler 5’li Likert

tipi derecelendirme ölçeğine göre düzenlenmiştir (Kesinlikle Katılmıyorum: 1, Katılmıyorum: 2, Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum: 3, Katılıyorum: 4, Kesinlikle Katılıyorum: 5). Anketler 1 Şubat – 28 Şubat tarihleri arasında yüz yüze uygulanmıştır ve her bir anketin yanıtlanması yaklaşık 10 dk sürmüştür. Verilerin analizinde ise sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan istatistik paket programından (SPSS 21) yararlanılmıştır.

5.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Bodrum’da yaşayan yerel halk oluşturmaktadır. Kentsel yaşam kalitesi algısının aşırı turizm (overtourism) kapsamında değerlendirildiği araştırmada Bodrum’un evren olarak belirlenmesinde; 2018 yılında yerli ve yabancı ziyaretçilerin en çok geceleme yaptıkları iller arasında 13,0 milyon geceleme ile üçüncü sırada yer alması etkili olmuştur (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2018). 2018 yılı itibariyle Bodrum’un nüfusunun 171.850 olduğu bilinmektedir (https://www.nufusu.com/ilce/bodrum_mugla-nufusu). Tesadüf olmayan (olasılıklı olmayan) örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yönteminin kullanıldığı araştırmada 400 anketin geri dönüşü sağlanmıştır. Bu sayı örneklem büyüklüğünün araştırma için yeterli olduğunu göstermektedir (The Survey System, 2019). Anket uygulamasının yüz yüze yapılması anketlerin eksik ya da hatalı doldurulmasının önüne geçmiştir; bu nedenle anketlerin tümü değerlendirilmeye tabi tutulmuştur.

6. BULGULAR

6.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri ile İlgili Bulgular

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri ile ilgili bulgular

Cinsiyet	Frekans	%	Medeni Hal	Frekans	%
Kadın	177	44,3	Evlü	91	22,8
Erkek	223	55,8	Bekâr	309	77,3
Toplam	400	100	Toplam	400	100
Yaş	Frekans	%	Gelir	Frekans	%
18-26	154	38,5	Asgari Ücret	209	52,3
27-35	111	27,8	2020-4000 TL	113	28,3
36-44	76	19,0	4001-6000 TL	41	10,3
45-53	43	10,8	6001-8000 TL	21	5,3
54-62	11	2,8	8001-10000 TL	5	1,3
63 yaş ve üzeri	5	1,3	10000 üzeri	11	2,8
Toplam	400	100	Toplam	400	100
Eğitim Düzeyi	Frekans	%	İkamet Süresi	Frekans	%
Okuryazar	27	6,8	1 yıldan az	23	5,8
İlköğretim	68	17,0	1-3 yıl	46	11,5
Lise	124	31,0	4-6 yıl	94	23,5
Ön lisans	101	25,3	7-9 yıl	59	14,8
Lisans	63	15,8	10-12 yıl	55	13,8
Lisansüstü	17	4,3	13 yıl ve üzeri	123	30,8
Toplam	400	100	Toplam	400	100
Ev Sahip Olma Durumu	Frekans	%	Araba Sahip Olma Durumu	Frekans	%
Kira	183	45,8	Arabam var	185	46,3
Lojman	29	7,3	Arabam yok	215	53,8
Kendi evim	168	42,0	Toplam	400	100
Diğer	20	5,0			
Toplam	400	100			

Tablo 1’de Bodrum’da yaşayan yerel halkın demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde; katılımcıların 177’sinin kadın; 223’ünün

erkek olduğu görülmektedir. Araştırmaya %77,3 ile en fazla bekâr kişilerin katılım gösterdikleri ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğunun 18-26 yaş aralığında olduğu görülmektedir (%38,5). Katılımcıların 124'ünün lise mezunu ve yalnızca 17'sini lisansüstü eğitim düzeyine sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bodrum'da en uzun süre ikamet eden katılımcı sayısı 123 tür. Katılımcıların %52,3'ünün aylık geliri asgari ücret düzeyindedir. 183 katılımcı kirada oturmakta; 215 katılımcının ise arabası bulunmamaktadır.

6.2. Güvenilirlik ve Normallik Analizi Sonuçları

Güvenilirlik araştırmada kullanılan ölçeğin değişkenleri ne derece doğru ölçtüğünü göstermektedir. Likert tipi derecelendirme ölçeklerinin kullanıldığı araştırmalarda Cronbach's alpha katsayısı hesaplanmaktadır. Cronbach's alpha katsayısı 0 ile 1 arasında değerler almakta; 1'e yaklaştıkça ölçeğin güvenilirliğinin arttığı kabul edilmektedir. Genelde bu değer 0,70'den büyük olması beklenmektedir (Büyüköztürk, 2014: 181-183; Özdemir, 2010: 74-75). Kentsel yaşam kalitesi algısını oluşturan 36 ifadenin tümü analize tabi tutulmuştur ve ölçeğin Cronbach's alpha katsayısı 0,78 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmada parametrik ya da parametrik olmayan testlerden hangilerinin uygulanacağına karar verebilmek için normallik analizinin yapılması gerekmektedir. Kolmogorov-Smirnov (KS), Shapiro-Wilk (SW) testi sonuçları, çarpıklık-basıklık değerleri ve normal Q-Q plot olarak adlandırılan grafik verilerin normal dağılımı hakkında bilgi vermektedir. Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı olmayan değer (sig. değeri, 05'in üstü) verilerin normal dağıldığını göstermektedir (Pallant, 2016: 71-75). Araştırmada kentsel yaşam kalitesi algısı ölçeği için elde edilen Kolmogorov-Smirnov değerinin anlamlı olmadığı (sig. değeri, 05'in altı) görülmektedir (,001). Söz konusu değere göre verilerin normal dağılmadığı gözlemlenmiştir. Ancak normallik analizinde göz önünde bulundurulması gereken diğer koşullardan biri de çarpıklık-basıklık değerleridir. Büyüköztürk (2011)' e göre -1 ve +1 aralığında olan çarpıklık basıklık değerleri verilerin normal dağıldığını göstermektedir (-,311 ve ,330). Bu nedenle araştırmada veri analizinde parametrik testlerden yararlanılmıştır.

6.3. Katılımcıların Kentsel Yaşam Kalitesi Algısı Düzeyleri

Katılımcıların kentsel yaşam kalitesi algılarını ortaya koyabilmek için tanımlayıcı istatistiklerden yararlanılmış; ifadelere katılım düzeyi yüzdeleri, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır.

Tablo 2. Kentsel yaşam kalitesi algısına ilişkin ifade ortalamaları

Kentsel Yaşam Kalitesi Algısı İfadeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılmıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
	%	%	%	%	%		
Bodrum temiz bir ilçedir.	20,5	18,3	25	23,5	12,8	2,89	1,31
Bodrum kalabalık bir ilçedir.	14	31	28,8	14,3	12	2,79	1,20
Bodrum'da hava kirliliği vardır.	8,3	21,8	28,8	26,5	14,8	3,17	1,17
Bodrum'da gürültü kirliliği vardır.	12,8	25,5	23,5	26,3	12	2,99	1,22
Bodrum'da trafik yoğunluğu vardır.	20	25,3	25,3	20,5	8,8	2,72	1,23

Bodrum'un iklimi yaşamaya elverişlidir.	10,8	11,5	24	34,3	19,5	3,40	1,22
Bodrum'daki yeşil alanlar yeterlidir.	19	21,5	28,5	21,3	9,8	2,81	1,24
Bodrum'daki rekreasyon alanları yeterlidir.	17,5	22,5	32	21,5	6,5	2,77	1,16
Bodrum'un alt yapısı (yol, su, kanalizasyon) yeterlidir.	32,8	20,5	22,8	15	9	2,47	1,32
Bodrum düzenli bir mimari yapıya sahiptir.	20,3	23	28	20,3	8,5	2,73	1,23
Bodrum'da toplu taşıma imkânları yeterlidir.	19,5	20,5	29,5	21,8	8,8	2,79	1,23
Bodrum'da havaalanı yeterlidir.	17,8	20,5	27,8	19,8	14,3	2,92	1,29
Bodrum'da alışveriş imkânları yeterlidir.	18,3	19,5	26,3	23,3	12,8	2,92	1,29
Bodrum'da yeterli düzeyde sinema, tiyatro ve müzikal gibi etkinlikler düzenlenmektedir.	19,8	17,5	28	22,3	12,5	2,90	1,29
Bodrum'da yeterli düzeyde yeme-içme olanakları bulunmaktadır.	13,8	19	24	26,8	16,5	3,13	1,28
Bodrum'da sağlık imkânları yeterlidir.	20,5	22	30,8	19,8	7	2,70	1,19
Bodrum'da eğitim imkânları yeterlidir.	21	20,3	26,3	24	8,5	2,78	1,25
Bodrum'da yerel yönetim hizmetleri yeterlidir.	19,8	21,3	32,8	17	9,3	2,74	1,21
Bodrum'da yaşam maliyeti yüksektir.	26	24,3	25,8	13,3	10,8	2,58	1,29
Bodrum'da konut satın alma maliyeti yüksektir.	29	25	23,8	13	9,3	2,48	1,28
Bodrum'da konut kira bedelleri yüksektir.	33,3	22,3	26,3	10	8,3	2,37	1,26
Bodrum'da çeşitli istihdam fırsatları bulunmaktadır.	13	16,8	39,8	18	12,5	3,00	1,17
Bodrum'da en önemli istihdam fırsatı turizm sektörü tarafından yaratılmaktadır.	9	12	32,3	24,5	22,3	3,39	1,21
Bodrum'da insan ilişkileri sıcak ve samimidir.	17	15	29,5	27,5	11	3,00	1,24
Bodrum güvenli bir ilçedir.	14,8	9,8	27,3	35,3	13	3,22	1,23
Bodrum'da yaşamak streslidir.	15,3	21,8	29,3	17,5	16,3	2,97	1,28
Bodrum'da yerel halkın turizm bilinci gelişmiştir.	12,3	14,8	25,8	26	21,3	3,29	1,29
Bodrum'daki turizm doğal çevrenin korunmasına katkıda bulunur.	30,5	14,8	24	15	15,8	2,70	1,43
Bodrum'daki turizm tarihi ve kültürel değerlerin korunmasına katkıda bulunur.	14,3	18,5	28	25,8	13,5	3,05	1,24
Bodrum'daki turizm ilçe ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır.	11,5	17,3	26	22,8	22,5	3,27	1,29
Bodrum'a gelen turistler yerel halkın manevi ve kültürel değerlerine saygı göstermektedir.	11,3	14	29	25,3	20,5	3,29	1,25
Bodrum'a gelen turistler yerel halkın yaşam tarzına uyum sağlamaktadır.	13,5	18,5	29	27,3	11,8	3,05	1,21
Bodrum'a gelen turistler ile yerli halk arasında kültür çatışması yaşanmaktadır.	12,3	20,3	30	22	15,5	3,08	1,23
Bodrum'da yaşamaktan mutluyum.	13,8	17	20,8	20,5	28	3,32	1,39
Gelecekte de Bodrum'da yaşamayı isterim.	16	13,8	23,5	24	22,8	3,23	1,36
Bodrum'da yaşamayı başkalarına da tavsiye ederim.	19,5	13,3	20,5	22,5	24,3	3,18	1,44

Tablo 2'deki aritmetik ortalama değerlerine bakıldığında; katılımcılar Bodrum'un iklimini yaşamak için elverişli bulmakta (3,40) ve turizm sektörünü en önemli istihdam fırsatı olarak kabul etmektedirler (3,39). Diğer taraftan, katılımcılar konut kira bedellerinin yüksek olduğunu düşünmekte (2,37) ve alt yapı hizmetlerini yetersiz görmektedirler (2,47).

6.4. Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) Sonuçları

Tablo 3. Kentsel yaşam kalitesi algısına ilişkin faktör analizi sonuçları

İfadeler	Faktör Yüklü	Açıklanan Varyans %
Faktör 1: Ekonomik ve Çevresel Genel Koşullar Bodrum'da konut satın alma maliyeti yüksektir. Bodrum'da yaşam maliyeti yüksektir. Bodrum'da konut kira bedelleri yüksektir. Bodrum'un iklimi yaşamaya elverişlidir. Bodrum'da trafik yoğunluğu vardır. Bodrum'da en önemli istihdam fırsatı turizm sektörü tarafından yaratılmaktadır.	,751 ,723 ,670 ,637 ,539 ,539	20,580
Faktör 2: Altyapı ve Üstyapı Hizmetleri Bodrum'daki rekreasyon alanları yeterlidir. Bodrum'daki yeşil alanlar yeterlidir. Bodrum'un alt yapısı (yol, su, kanalizasyon) yeterlidir. Bodrum'da yerel yönetim hizmetleri yeterlidir. Bodrum düzenli bir mimari yapıya sahiptir. Bodrum'da sağlık imkânları yeterlidir. Bodrum'da eğitim imkânları yeterlidir.	,724 ,683 ,672 ,531 ,498 ,485 ,449	9,817
Faktör 3: Yaşam Memnuniyeti Gelecekte de Bodrum'da yaşamayı isterim. Bodrum'da yaşamaktan mutluyum. Bodrum'da yaşamayı başkalarına da tavsiye ederim. Bodrum'da çeşitli istihdam fırsatları bulunmaktadır.	,802 ,759 ,715 ,380	5,820
Faktör 4: Olumsuz Fiziksel Çevre Koşulları Bodrum'da gürültü kirliliği vardır. Bodrum'da hava kirliliği vardır. Bodrum kalabalık bir ilçedir.	,763 ,700 ,679	5,216
Faktör 5: Turizmin Olumlu Ekonomik ve Çevresel Etkileri Bodrum'daki turizm doğal çevrenin korunmasına katkıda bulunur. Bodrum'daki turizm tarihi ve kültürel değerlerin korunmasına katkıda bulunur. Bodrum'daki turizm ilçe ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır.	,728 ,615 ,570	3,985
Faktör 6: Turizmin Yerel Halk Üzerindeki Etkileri Bodrum'da insan ilişkileri sıcak ve samimidir. Bodrum temiz bir ilçedir. Bodrum güvenli bir ilçedir. Bodrum'da yerel halkın turizm bilinci gelişmiştir. Bodrum'a gelen turistler ile yerli halk arasında kültür çatışması yaşanmaktadır.	,608 ,580 ,573 ,455 ,356	3,458
Faktör 7: Sosyalleşme Olanakları Bodrum'da yeterli düzeyde sinema, tiyatro ve müzikal gibi etkinlikler düzenlenmektedir. Bodrum'da yeterli düzeyde yeme-içme olanakları bulunmaktadır. Bodrum'da alışveriş imkânları yeterlidir.	,711 ,698 ,655	3,274
Faktör 8: Ulaşım Koşulları Bodrum'da toplu taşıma imkânları yeterlidir. Bodrum'da havaalanı yeterlidir.	,704 ,683	2,987
Faktör 9: Turist-Yerli Etkileşimi Bodrum'da yaşamak streslidir. Bodrum'a gelen turistler yerel halkın yaşam tarzına uyum sağlamaktadır. Bodrum'a gelen turistler yerel halkın manevi ve kültürel değerlerine saygı göstermektedir.	,658 ,566 ,455	2,897
KMO: ,851 Bartlett Küresellik Testi: 4685,265 p: ,000 Toplam Varyans Açıklama Oranı: %58,030		

Bodrum'da yaşayan yerel halka uygulanan kentsel yaşam kalitesi algısı ölçeğinin faktör yapısını ortaya koymak amacıyla açılımlayıcı faktör analizinden yararlanılmıştır. Bu amaçla temel bileşenler analizi ve Varimax rotasyonu kullanılmıştır. Ölçekte yer alan 36 ifade Varimax rotasyonu kullanılarak açılımlayıcı faktör analizine tabi tutulmuştur. Kentsel yaşam kalitesi algısı ölçeğinde yer alan 36 ifadenin tümünün öz değeri (eigenvalue) 1,00'ın üzerinde olduğu ve faktör yükü (factor load) 0,50'den büyük olduğu için bütün ifadeler değerlendirmeye alınmış ve hiçbir ifade faktör analizinden çıkarılmamıştır. Faktör analizi sonuçlarına bakıldığında (Tablo 3), Kaiser Meyer Olkin (KMO) değeri 0,85'tir ve Bartlett Küresellik Testi (4685,265; p:0,000) anlamlı çıkmıştır. Bu iki sonuç, örneklemin yeterli olduğuna ve verilerin faktör analizine uygun olduğuna işaret etmektedir. Katılımcıların kentsel yaşam kalitesine yönelik algıları dokuz faktörlü bir yapı göstermektedir. Faktörler literatüre uygun şekilde adlandırılmıştır. Dokuz faktörün toplam varyansı açıklama oranı, %58'dir. Toplam varyans açıklama oranı içerisinde en büyük pay %20,5 ile ekonomik ve çevresel koşullara aittir.

6.5. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Farklılık Testi Sonuçları

Bodrum'da yaşayan yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algılarının demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak için bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans (ANOVA) analizleri gerçekleştirilmiştir. Buna göre; katılımcıların kentsel yaşam kalitesi algılarının cinsiyete, medeni hale, eğitim düzeyine, aylık gelire, ikamet süresine, ev ve araba sahibi olma durumlarına göre farklılık göstermediği görülmüştür. Bu nedenle **H₁, H₂, H₄, H₅, H₆, H₇, H₈** hipotezleri reddedilmiştir.

Tablo 4. Yaş değişkenine göre katılımcıların kentsel yaşam kalitesi algılarına ilişkin Anova testi sonuçları

Değişken	Gruplar	n	\bar{x}	t/F	p
Yaş	18-26	154	102,7792	3,349	,000
	27-35	111	110,1622		
	36-44	76	107,9737		
	45-53	43	106,2326		
	54-62	11	104,5455		
	63 ve üzeri	5	104,6000		

Tablo 4'e göre; anlamlılık düzeyini gösteren sig. değeri 0,05'den küçük olduğu için yaş açısından katılımcıların kentsel yaşam kalitesi algılarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir [F(5-394)= 3,349; p=,000<0,05]. Tukey testi sonuçları; farklılığın 18-26 yaş grubu ile 27-35 yaş grubu arasında olduğunu anlaşılmaktadır. 27-35 yaş grubundakilerinin kentsel yaşam kalitesi algılarına ilişkin ortalama değer (110,1622) 18-26 yaş grubundakilerine (102,7792) göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle **H₃** kabul edilmiştir.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bodrum'da yaşayan yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algılarının aşırı turizm (overtourism) çerçevesinde değerlendirildiği bu çalışmada; turizm sektörünün Bodrum'da en önemli istihdam kaynağı olarak kabul edildiği ortaya çıkmaktadır. Ancak yerel halk tarafından konut kira bedelleri yüksek bulunmakta ve alt yapı hizmetleri yetersiz görülmektedir. Foça'da turizmin ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel etkilerine yönelik yerel halkın görüşlerinin ortaya konduğu çalışmada; turizmin ilçe ekonomisine en önemli katkıyı sağlayan sektör olduğu anlaşılmaktadır (Gümüş ve Özüpekçe, 2009). Türkoğlu vd. (2008) tarafından İstanbul'da yaşam kalitesinin belirlendiği çalışmada konut satın alım ve kira bedellerinin yüksek ve çevresel planlamanın yetersiz olduğu, yeşil alanların yaygınlaştırılması

gerektiği ifade edilmektedir. Kentsel yaşam kalitesi ile ilgili olarak İstanbul'un 39 ilçesinde gerçekleştirilmiş bir diğer araştırmaya göre ise altyapı ve ulaşım olanakları yaşam kalitesini en çok etkileyen faktörler arasında gösterilmekte; Beşiktaş, Kadıköy, Bakırköy ve Şişli ilçeleri kentsel yaşam kalitesi algısının en yüksek olduğu ilçeler olarak açıklanmaktadır (Şeker, 2015). Taçoral vd. (2017) tarafından Erzincan İli Kemaliye İlçesinde kentsel yaşam kalitesini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen araştırmada da çevresel ve altyapısal faktörlerin yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algıları üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

Ülke ekonomisinin lokomotif konumunda olan turizm sektörünün devamlılığının sağlanması ancak sürdürülebilir turizm gelişimiyle mümkün görünmektedir. Bu nedenle sektörün sunduğu ekonomik fırsatlar üzerinde odaklanıldığı kadar; doğal güzellikler ve kültürel çekiciliklerin korunması ve destinasyondaki yaşam kalitesinin artırılması da göz önünde bulundurulmalıdır. Kentsel yaşam kalitesinin artırılmasında yerel yönetimler, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve yerel halk hep birlikte ve uyumlu hareket etmelidirler. Bu amaçlar doğrultusunda bir yönetim stratejisinin uygulanması ve kalite standartlarının açıkça ortaya konulması turizmin sürdürülebilirliği ve kentsel yaşam kalitesinin artırılabilmesi açısından önem taşımaktadır. Araştırma kapsamında sunulabilecek önerilerden bazıları şu şekildedir;

- Turistik bölgelerdeki turizm planlamaları turizm işletmeleri ve belediyelerin karşılıklı işbirliği ile yapılmalıdır.
- Turizm planlaması gerçekleştirilirken destinasyonun çevresel ve sosyo-kültürel sürdürülebilirliği göz önünde bulundurulmalıdır.
- Yerel yönetimler alt ve üst yapı hizmetlerinde hem turistik talebin hem de yerel halkın ihtiyaçlarının giderilebilmesi konusunda duyarlı olmalıdırlar.
- Turistik bölgede hava kirliliği ve trafik yoğunluğunu önleyebilecek alternatif ulaşım imkânları yaratılmalıdır.
- Turistik bölgelerde yaşayan yerel halkta turizm bilincinin oluşmasına destek verilmelidir.
- Bu nedenle turizm eğitim merkezlerinin yaygınlaştırılmasına özen gösterilmelidir.
- Söz konusu merkezlerin yaygınlaştırılmasının yerel halkın turizm sektörüne kazandırılması ve turizmden kazanç elde etmelerine imkân sağlayacağı düşünülmektedir.
- Ancak turistik bölgelerde turizm sektörünün tek başına bir istihdam kaynağı olarak kabul edilmesinin diğer iş kollarının gelişmesine engel teşkil edebileceği düşünülmektedir. Bu durum yerel halkın işsizlik problemiyle karşı karşıya kalmasını gündeme taşıyacaktır.
- Dolayısıyla bölgede diğer iş kollarının geliştirilmesi hükümetler ve yerel yönetimlerce desteklenmelidir.

Uygulamanın Muğla İli Bodrum İlçesi ile sınırlandırılmış olması araştırmanın en önemli kısıtını oluşturmaktadır. Bu nedenle gelecekte yalnızca kıyı turizmi ile değil kış turizmi, kültür turizmi ve sağlık turizmi gibi turizm çeşitleriyle ön plana çıkan farklı destinasyonlarda da araştırmaların gerçekleştirilmesinin konuyu bütün yönleriyle değerlendirebilmek açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

8. KAYNAKÇA

Altıntaş, V. (2010). Turizm Gelişiminin Yerel Halkın Yaşam Kalitesi Üzerine Etkileri: Alanya Bölge Modeli, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi), Antalya.

Büyüköztürk, Ş. (2014). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Ltd. Şti., 20. Baskı, Ankara.

- Çam, N. (2014). “Şehir Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi: Kastamonu Şehir Merkezinde Bir Uygulama”, *Business & Management Studies: An International Journal*, 2 (3), 286-307.
- D’Agostini L. R. ve Alfredo C.F. (2008). “Quality of Life and Quality of Living Conditions in Rural Areas: Distinctively Perceived and Quantitatively Distinguished”, *Social Indicators Research*, 89, 2008, 487-499.
- Emür, S.H. ve Onsekiz, D. (2007). “Kentsel Yaşam Kalitesi Bileşenleri Arasında Açık ve Yeşil Alanların Önemi Kayseri/Kocasinan İlçesi Park Analizi”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 22, 367-396.
- Gonzalez, V. M. , Coromina, L. ve Gali, N. (2018). “Overtourism: Residents’ Perceptions Of Tourism Impact As An Indicator Of Resident Social Carrying Capacity - Case Study Of A Spanish Heritage Town”, *Tourism Review*, 73 (3), 277-296.
- Gümüş, N. ve Özüpekçe, S. (2009). “Foça’da Turizmin Ekonomik, Sosyal, Kültürel ve Çevresel Etkilerine Yönelik Yerel Halkın Görüşleri”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 398-417.
- <https://responsibletourismpartnership.org/overtourism>, (08.04.2019).
- https://www.nufusu.com/ilce/bodrum_mugla-nufusu, (18.03.2019).
- Karamustafa, K. , Güllü, K. ve Acar, N. (2010). “Kayseri’nin Pazarlanabilirliğinin Şehir Yaşam Kalitesi Açısından Önem-Başarım Analizi İle Değerlendirilmesi”, *Pazarlama ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 05, Ocak 2010, 1-26.
- Keçeli, A. (2013). “Kentsel Yaşanabilirlik ve Cinsiyet”, *Marmara Coğrafya Dergisi*, Temmuz, 28: 232-245.
- Koens, K. , Postma, A. ve Papp, B. (2018). “Is Overtourism Overused? Understanding The Impact Of Tourism In A City Context”, *Sustainability* 2018, 10, 4384, 1-15.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2018), *Turizm İstatistikleri Genel Değerlendirme 2018*.
- McCool, S. F. ve Lime, D. W. (2001). “Tourism Carrying Capacity: Tempting Fantasy or Useful Reality?”, *Journal of Sustainable Tourism*, 9 (5), 372-388.
- Myers, D. (1988). “Building Knowledge About Quality of Life For Urban Planning”, *Journal of the American Planning Association*, Summer 1988, 54 (3), 347-358.
- Oktaç, D. ve Rüstemli, A. (2010). “Measuring The Quality Of Urban Life And Neighbourhood Satisfaction: Findings From Gazimagusa (Famagusta) Area Study”, *International Journal Of Social Sciences And Humanity Studies*, 2(2), 27-37.
- Özdemir, A. (2010). *Yönetim Biliminde İleri Araştırma Yöntemleri ve Uygulamalar*, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. , 2. Baskı, İstanbul.
- Pallant, J. (2016). *SPSS Kullanma Klavuzu SPSS ile Adım Adım Veri Analizi*, (Çev. Sibel Balcı ve Berat Ahi), Anı Yayıncılık, Ankara.
- Rogerson, R. J. (1999). “Quality of Life and City Competitiveness”, *Urban Studies*, 36 (5-6), 969-985.

- Şeker, M. (2015). “Quality Of Life Index: A Case Study Of Istanbul”, *Ekonometri ve İstatistik*, Sayı:23, 1-15.
- Taçoral, E., Atik, A., Yılmaz, B., Aslan, F. ve Altunkasa, M.F. (2017). “A Sustainability Assessment Of Quality Of Life In A Traditional Settlement Pattern: The Case Of Kemaliye, Turkey”, *Indoor and Built Environment*, 26 (4), 456-470.
- The Survey System, <https://www.surveysystem.com/sscalc.htm>, (18.03.2019).
- Türkoğlu, H. D. , Bölen, F. , Baran, P. K. ve Marans, R. W. (2008). “İstanbul’da Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi”, *İtüdergisi/a*, 7 (2): 103-113.
- UNWTO (2018). “Overtourism? Understanding and Managing Urban Tourism Growth beyond Perceptions”, Madrid, Spain.
- Uysal, M., Woo, E. ve Singal, M. (2012). *Handbook of Tourism and Quality-of-Life Research: Enhancing the Lives of Tourists and Residents of Host Communities*, International Handbooks of Quality-of-Life, Springer Science+Business Media B.V.
- Walmsley, A. (2017). “Overtourism And Underemployment: A Modern Labour Market Dilemma”, *Responsible Tourism in Destinations 13 – Tackling Overtourism – Local Responses*, 29-30 September 2017 – Hannesarholt, Reykjavik, Iceland, 1-15.
- World Health Organization, Regional Office for Europe (1997). *Twenty Steps for Developing a Healthy Cities Project 3rd Edition*.
- Yıldız, E. Ç. ve Çalışkan, E. (2018). “Turizme Yakın Ama Turizmden Uzak Yerel Halkın Turizme Bakışı: Muğla Menteşe İlçesi Örneği”, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20 (2), 223-243.